

ПРОЕКТ СТВОРЕННЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ЦЕНТРУ МОРСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПРИБЕРЕЖНОЇ ЗОНИ АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКОГО БАСЕЙНУ НА БАЗІ КАФЕДРИ ОКЕАНОЛОГІЇ ТА МОРСЬКОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ОДЕКУ

Монюшко М. М. (Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, Україна)

В даний час, в умовах активного природокористування, важливими стають проблеми забезпечення економічної, техногенної та екологічної безпеки, а також підвищення комплексної економіко-екологічної ефективності використання ресурсного потенціалу берегової зони моря. Дослідження проблем, пов'язаних з управлінням морського природокористування, в умовах, загострення економіко-екологічних і в останній час військових конфліктів є однією з найважливіших задач у розробці основоположних аспектів у зміні світогляду в освіті і створення умов для навчання за інтегрованою системою управління прибережної смуги морів України. На жаль, фахівців з комплексного (інтегрованого) управління планування розвитку морських територій в більшості країн, в тому числі, і на Україні, не існує. Це обумовлює національні інтереси України у сфері морської, діяльності по підготовці фахівців в області комплексного управління прибережною зоною Азово- Чорноморського басейну.

Берегова зона і її активне освоєння останнім часом охоплює численні конфліктні ситуації взаємин суб'єктів господарської, гуманітарної та військової діяльності, що обов'язково тягне за собою використання і охорону природних ресурсів. Особливо яскраво простежуються конфліктні ситуації у морському ресурсокористуванні. Суб'єкти морського ресурсокористування можна умовно систематизувати на дві групи. Перша група - це ресурсокористувачі, що становлять екологічну небезпеку для морських екосистем. До них слід віднести видобувні і пов'язані з ними види діяльності: розробка морських нафтогазових родовищ, видобуток корисних копалин, днопоглиблення, морський транспорт, порти, рибний промисел, гідротехнічні водозабірні та скидні споруди. До другої групи відносяться ті види морського ресурсокористування, діяльність яких ефективна тільки при належних якісних і кількісних параметрах морського природно-ресурсного потенціалу. До цієї групи можна зарахувати морську рекреацію, морське господарство, морське водопостачання. Щоб уникнути конфліктів, викликаних проблемами урбанізованого, індустріального, житлового та оздоровчого природокористування, а також використання прибережних ресурсів і ресурсів шельфу, які є результатом розширеного

спектру антропогенного впливу, необхідний міжгалузевий підхід при вивченні прибережної зони. Такий підхід дозволяє розглянути всі взаємодії між природними процесами та економічним розвитком, але повинен також включати й інші питання, такі як екологічна безпека та вимоги щодо збереження навколишнього середовища, поліпшення законодавства, вплив природних та антропогенних катастроф, що відбуваються в прибережній зоні.

Метою створення науково-освітнього центру морських досліджень є розгляд найбільш значущих для України освітніх, методологічних, глобальних і практичних аспектів у розвитку сучасних економіко-екологічних відносин для вирішення проблем вимірювання ступеня кризисності ситуації в системі «морський природно-ресурсний потенціал - морське ресурсокористування - населення територіально-адміністративних утворень». Основними завданнями центру є: 1) підготовка і перепідготовка фахівців у сфері комплексного управління прибережною зоною; 2) підготовка з питань здійснення економічно доцільної і екологічно безпечної морської господарської діяльності для забезпечення безпеки і суверенітету України; 3) геологорозвідувальна діяльність, бурові роботи та розробка сировинних родовищ в територіальних водах, зокрема, розвідка і добування нафти і газу; 4) розвиток портового, круїзного та військового судноплавства, будівництво гідротехнічних споруд; 5) вивчення перспектив вирішення захисту інтересів України на основі комплексних аналітичних оцінок стану морської діяльності, прогноз на короткострокову і довгострокову перспективу з урахуванням соціально- економічних, соціально-політичних проблем і розвиток освіти на морському просторі; 6) відновлення та ефективного використання морського науково- технічного персоналу, відродження наукового морського флоту, як чинника реалізації національних інтересів України; 7) відродження і створення нових реалій з моніторингу морського природокористування.

Із-за складності природних систем і діяльності людини в прибережній зоні, для досягнення цілей комплексного управління прибережною зоною необхідно розвиток міждисциплінарної освіти. Підготовка фахівців в області комплексного управління прибережної зони повинна базуватися на різних дисциплінах, включаючи океанологію, гідрологію, біологію, екологію, соціальні та економічні науки. Тобто прибережна зона повинна розглядатися як єдина природна, економічна і соціальна система, тому методологія ґрунтується на міждисциплінарному підході, який розглядає всі процеси в їх взаємозв'язку. Тому фахівець в області планування розвитку прибережної смуги морів України повинен володіти знаннями для розуміння різних процесів не тільки на дисциплінарному рівні, але й вміти узагальнювати мультидисциплінарні знання в рамках єдиної методології.